

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Шквир Оксани Леонідівни

на дисертацію Фендрікова Костянтина Миколайовича

"Реалізація професійно-педагогічного потенціалу преси у процесі фахової підготовки майбутніх учителів",

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження Фендрікова Костянтина Миколайовича є цілком очевидною з огляду на пріоритети розвитку сучасної професійної педагогічної освіти. Адже побудова нової української школи потребує розв'язання проблеми підготовки вчителя до нової суспільної ролі: не транслятора знань та єдиного наставника, а фасилітатора, тьютера, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Сучасний учитель має стати агентом змін, займатися особистісним та професійним зростанням, творчо підходити до розв'язання освітніх проблем. Тому необхідно посилити педагогічний вплив на процес становлення особистості майбутнього фахівця за допомогою різних засобів, серед яких належне місце займає преса.

Хоча в Україні й накопичений певний обсяг знань з питань багатоаспектного потенціалу засобів масової інформації, однак проблема реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси, зокрема вищих педагогічних навчальних закладів, у процесі фахової підготовки майбутніх учителів, вплив його на якість означеної підготовки залишається ще недостатньо розробленою. Саме цим питанням і присвячена дисертаційна робота Фендрікова Костянтина Миколайовича.

Актуальність дисертаційного дослідження посилюють також і визначені автором суперечності, які мають місце в професійній підготовці майбутніх учителів, що висвітлені на с. 5 роботи.

Важливість виконаного дисертаційного дослідження підтверджується і його зв'язком з науковою темою кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені

Г. С. Сковороди "Підвищення ефективності навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх та вищих навчальних закладах".

Наукові положення та висновки, сформульовані у дисертації, є достатньо обґрунтованими та достовірними, що було забезпечено кількома чинниками:

- відповідністю змісту та висновків поставленим завданням;
- обсягом і різноманітністю опрацьованої джерельної бази (список використаних джерел налічує 238 найменувань, 74 із них – вузівська преса);
- комплексним використанням методів наукового пошуку (теоретичні, емпіричні, статистичні);
- широкою апробацією результатів дослідження на засіданнях кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи, кафедри дошкільної, початкової та професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, а також у формі доповідей і повідомлень на конференціях різного рівня.

Успішне розв'язання поставлених завдань дозволило К. М. Фендрікову здійснити особистий внесок до історико-педагогічного знання і забезпечити наукову новизну отриманих результатів, яка полягає у тому, що автором дисертації вперше теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов, що забезпечують ефективність реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вищих педагогічних навчальних закладів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів; уточнено зміст понять "вузівська преса", "професійно-педагогічний потенціал преси" педагогічного вишу та шляхи його реалізації; подальшого розвитку й конкретизації набули тенденції розвитку вузівської преси у національній вищій школі; підходи до організації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів у вищих педагогічних навчальних закладах з огляду на сучасні суспільні виклики.

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження К. М. Фендрікова полягає в експериментальній перевірці науково обґрунтованих педагогічних умов реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси педагогічних вишів, що можуть бути рекомендовані до

впровадження у навчально-виховний процес та роботу редакцій газет вищих педагогічних навчальних закладів України, а також у систему післядипломної педагогічної освіти для підвищення якості фахової підготовки вчителів.

Основні положення і результати дисертаційної роботи відображено в 11 одноосібних публікаціях, серед яких 4 статті у провідних наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному періодичному виданні, 1 – в інших періодичних виданнях України, 5 – тези у збірниках матеріалів наукових конференцій. Аналіз списку опублікованих праць за темою дисертації засвідчив повноту викладу основних результатів дослідження.

Заслугує позитивної оцінки структура дисертації, котра відповідає логіці дослідницьких завдань. Це дало можливість прослідкувати і визначити ступінь (а він є достатнім) розв'язання завдань дослідження, оскільки кожне сформульоване завдання знаходить своє відображення у відповідному розділі.

Варто відзначити методологічну виваженість дисертації: чітко визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження.

У першому розділі дисертаційного дослідження автором з'ясовано тенденції розвитку вузівської преси у національній вищій школі; визначено зміст, функції, методи та форми реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вищих педагогічних навчальних закладів; науково обґрунтовано педагогічні умови реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси педагогічних вишів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів: популяризація на сторінках преси педагогічних вишів передового педагогічного досвіду; залучення майбутніх учителів як дописувачів вузівських газет; використання матеріалів преси педагогічних вишів у навчально-виховному процесі.

Схваленню підлягає глибоке дослідження питання виникнення, становлення та розвитку преси вищих навчальних закладів України, аналіз змісту широкої палітри вузівських багатотиражок (п.1.1.).

Переконливим свідченням наукової зрілості здобувача є визначення та обґрунтування комплексу педагогічних умов реалізації професійно-

педагогічного потенціалу преси вишів, відповідно до вимог компетентнісного та особистісно-діяльнісного підходів, положень "Концепції впровадження медіаосвіти в Україні" та "Резолюції щодо медіаграмотності у цифровому світі" (п.1.3.).

У другому розділі дисертаційного дослідження розкрито загальні питання організації та проведення педагогічного експерименту на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди та Бердянського державного педагогічного університету; уточнено критерії і показники якості фахової підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності; проаналізовано результати експериментальної роботи.

У цьому розділі дисертант довів правильність вихідної методології результатами експериментальної роботи, якою було охоплено 285 студентів і 25 науково-педагогічних працівників. Привертас увагу здійснений здобувачем констатувальний етап експерименту, під час якого було використано комплекс методів науково-педагогічного дослідження та різних діагностичних методик: спостереження, анкетування, метод тверджень, тестові методики В. Синявського, Б. Федоришиної, В. Бойко, Д. Джонсона, Ю. Орлова, Л. Уманського та ін. (с. 108-116). Аналіз отриманих результатів переконливо засвідчив однаковий рівень підготовки студентів експериментальних та контрольних груп.

Позитивно оцінюємо детальний опис методики запровадження педагогічних умов реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вишів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів через роз'яснювально-інформаційну роботу серед членів редакційної колегії вузівських газет, професорсько-викладацького складу кафедр, педагогічних колективів базових шкіл; вивчення студентами фахових дисциплін, дисциплін педагогічного циклу, позааудиторних виховних заходів; діяльність гуртка "Медіаосвіта".

Про ефективність здійсненого дослідження свідчать отримані результати, їх якісний та кількісний аналіз, які узагальнені у 13 таблицях. Вірогідність отриманих результатів доведена засобами математичної статистики.

Глибокий і системний аналіз проблеми дослідження дав можливість здобувачу сформулювати достатньо обґрунтовані висновки до розділів та загальні висновки, що відповідають поставленій меті та завданням дослідження.

Дисертаційне дослідження К. М. Фендрікова відповідає основним вимогам щодо його оформлення.

Зміст автореферату повною мірою відображає основні положення дисертації.

Однак, поряд із загальною позитивною оцінкою дисертаційної роботи К. М. Фендрікова, вважаємо за необхідне відмітити окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження та побажання до змісту роботи:

1. Відповідно до другого завдання дисертаційного дослідження у роботі недостатньо чітко визначені шляхи реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вищих педагогічних навчальних закладів: що автор розуміє під цим поняттям і які шляхи досліджує.

2. Позитивно оцінюючи практичне значення одержаних результатів дослідження зауважимо, що робота значно виграла б за умови розробки методичних рекомендацій щодо впровадження педагогічних умов реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вищих педагогічних навчальних закладів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів.

3. У роботі недостатньо приділено уваги вивченню зарубіжного досвіду реалізації професійно-педагогічного потенціалу преси вищих педагогічних навчальних закладів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів, визначенню позитивних аспектів, котрі можна було б запозичити в практику вітчизняної вищої школи.

4. Бажано було б для достовірності одержаних результатів розширити експериментальну базу дослідження до трьох вищих навчальних закладів.

Проте висловлені зауваження в переважній більшості не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Аналіз наукового дослідження та автореферату здобувача дозволяє зробити висновок про те, що дисертаційна робота "Реалізація професійно-педагогічного потенціалу преси у процесі фахової підготовки майбутніх учителів" є самостійним завершеним дослідженням зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти та відповідає вимогам "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" (пп. 9, 11-14), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а її автор – Фендріков Костянтин Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри педагогіки Хмельницької
гуманітарно-педагогічної академії

О. Л. Шквир

Підпис О. Л. Шквир
Зав. кафедрою
Для
звернення
І. Р. Вітчук

